

entuzjaści edukacji

**Dydaktyka literatury i języka polskiego w gimnazjum
w świetle nowej podstawy programowej**

**Czy szkoła uczy mówienia?
- o ustnych wypowiedziach gimnazjalistów**

**Anna Tabisz
Uniwersytet Opolski**

Warszawa, 13-14 marca 2015 r.

Aspekty kategorii mówienia w świetle podstawy programowej

Aspekt	Zapis z podstawy programowej
merytoryczny	tworzy [...] wypowiedź na zadany temat;
retoryczny	uzasadnia własne zdanie, przyjmuje poglądy innych lub polemizuje z nimi;
interakcyjny	uczestniczy w dyskusji;
kompozycyjny	tworzy spójne wypowiedzi ustne [...] w następujących formach gatunkowych [...]; stosuje zasady organizacji tekstu zgodnie z wymogami gatunku, tworząc spójną pod względem logicznym i składniowym wypowiedź [...]; tworzy plan twórczy własnej wypowiedzi;
stylowy	dostosowuje odmianę i styl języka do gatunku, w którym się wypowiada; tworząc wypowiedzi, dąży do precyzyjnego wyrażania się;
językowy	świadomie dobiera synonimy i antonimy dla wyrażenia zamierzonych treści, stosuje różne rodzaje zdań we własnych tekstach; operuje słownictwem z określonych kręgów tematycznych [...];
etykietalny	stosuje zasady etykiety grzecznościowej – wie, w jaki sposób zwracać się do rozmówcy w zależności do sytuacji i relacji [...]; zna formuły grzecznościowe, zna konwencje językowe zależne od środowiska, ma świadomość konsekwencji używania formuł niestosownych i obraźliwych;
etyczny	przestrzega zasad etyki mowy w różnych sytuacjach komunikacyjnych;
niewerbalny	interpretuje głosowo wybrane utwory literackie.

Cel badania: rozpoznanie, w jakim stopniu gimnazjaliści opanowali umiejętność tworzenia spójnej ustnej wypowiedzi monologicowej, a w szczególności, biorąc pod uwagę złożoność tej kategorii, znalezienie odpowiedzi na pytania, czy uczniowie gimnazjum:

- mówią na temat i na ile ten temat potrafią rozwinąć;
- potrafią budować wypowiedź spójną i uporządkowaną;
- opanowali umiejętności retoryczne;
- znają specjalistyczną terminologię i stosują ją we własnej wypowiedzi;
- stosują się do normy języka mówionego, jaki jest styl i język ich wypowiedzi;
- potrafią świadomie wykorzystywać środki pozawerbalne.

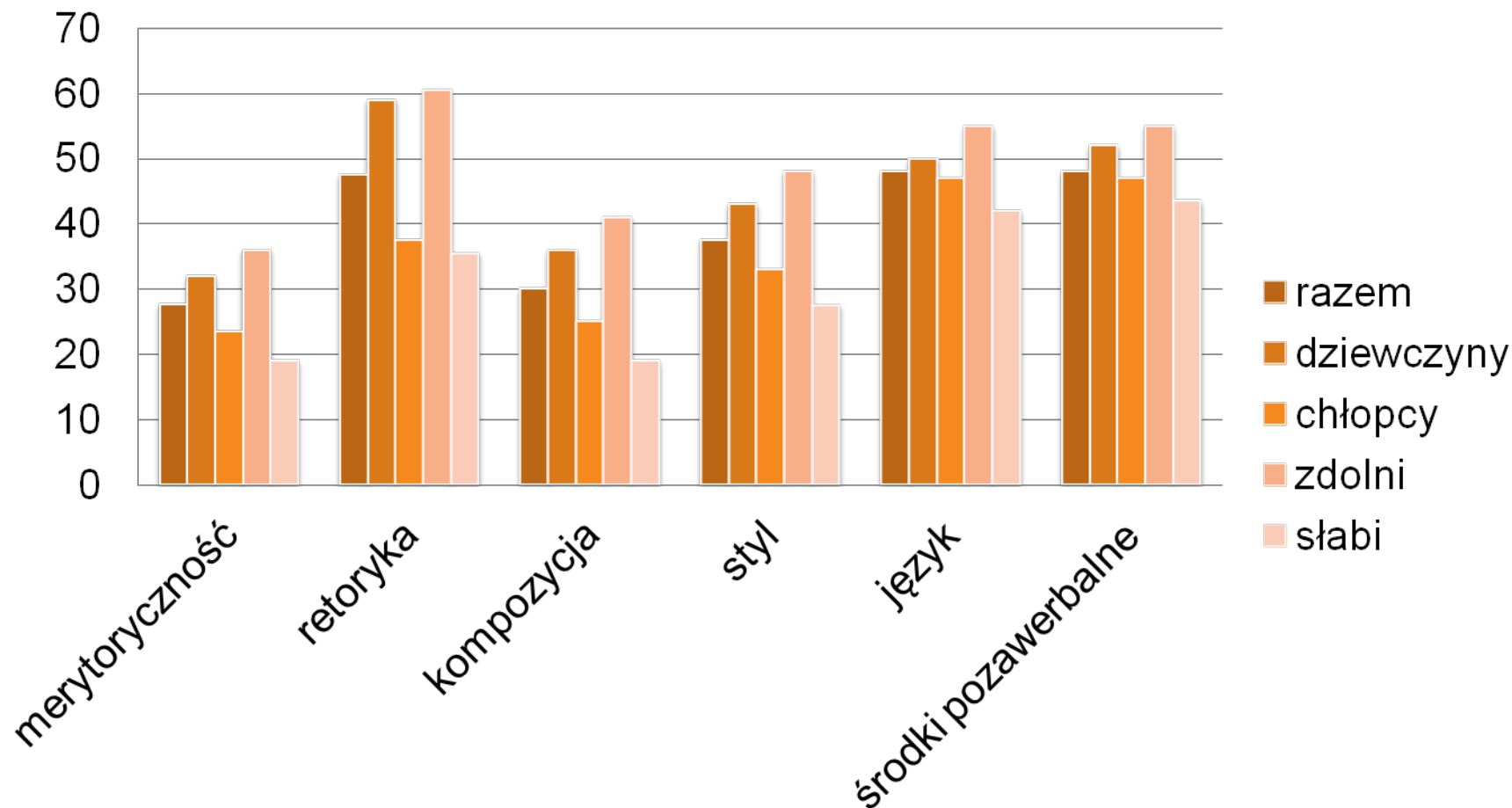
Przebieg badania

W badaniu prowadzonym metodą indywidualnych wywiadów pogłębionych brało udział 60 gimnazjalistów osiągających zarówno bardzo dobre, jak i słabe wyniki w nauce z sześciu szkół. Podczas rozmowy uczniowie otrzymali zadanie: ***Chciał(a)bym lepiej poznać twoje zainteresowania i upodobania związane z językiem polskim. Dlatego na początku poproszę cię o krótką wypowiedź, trwającą 3-5 minut, o ulubionej książce lub ulubionym filmie/przedstawieniu teatralnym, dziele sztuki (obrazie, rzeźbie, budynku) / muzyce (piosence)/ grze komputerowej itp. Przedstaw wybrany tekst oraz powiedz, za co go lubisz.***

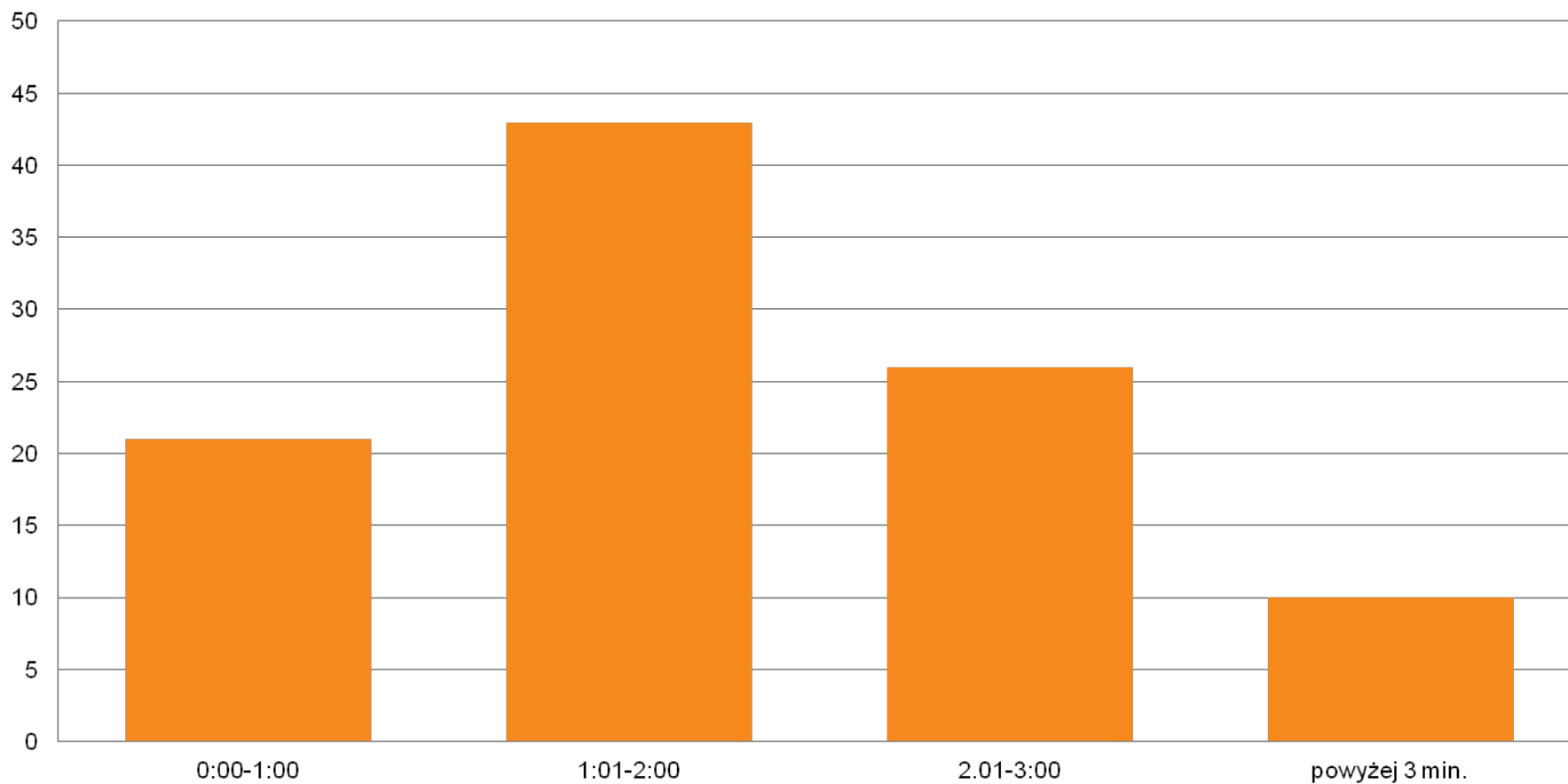
entuzjaści edukacji

Realizacja aspektów mówienia w poszczególnych grupach

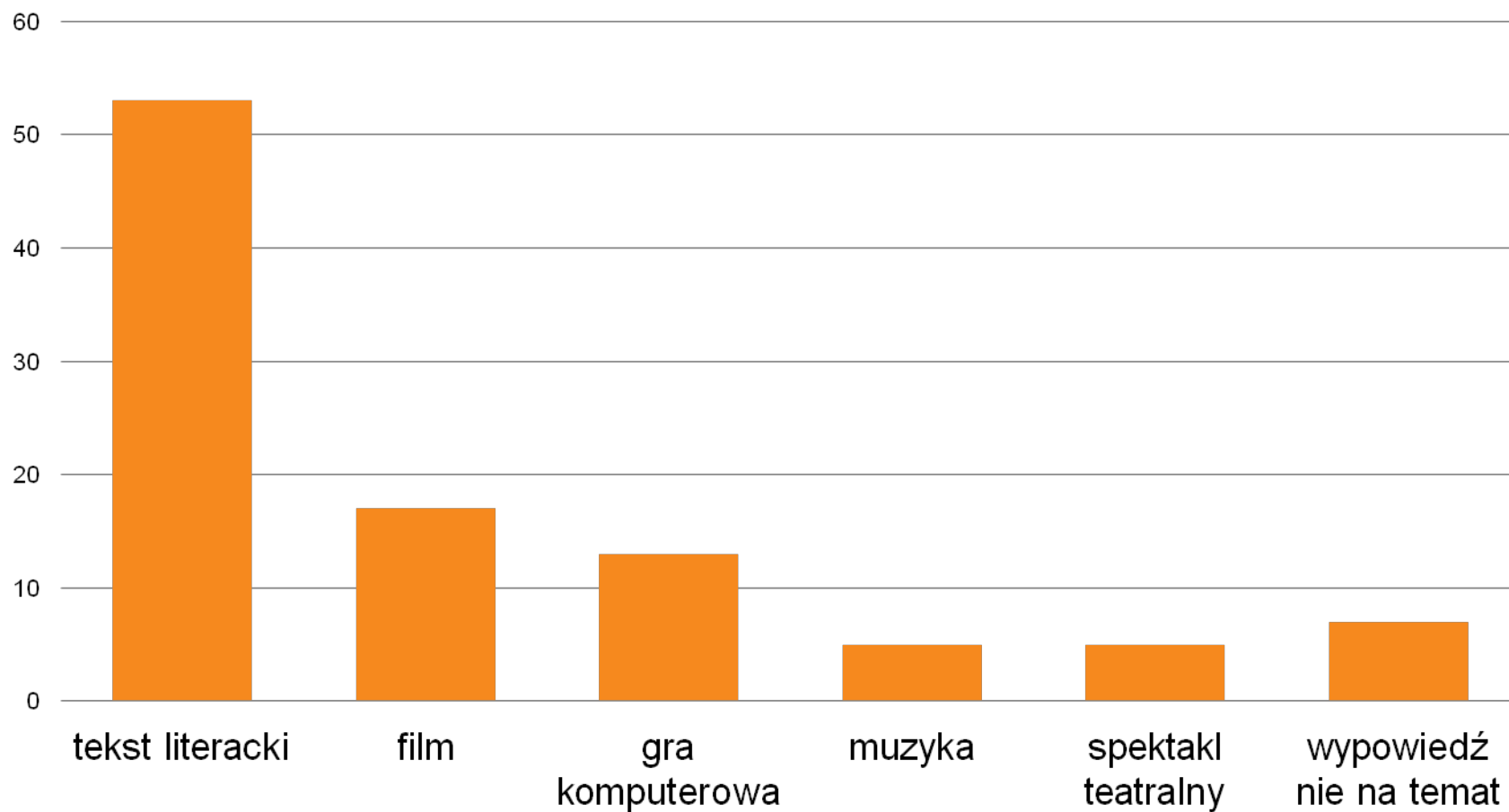
Czas trwania wypowiedzi monologowej

entuzjaści edukacji

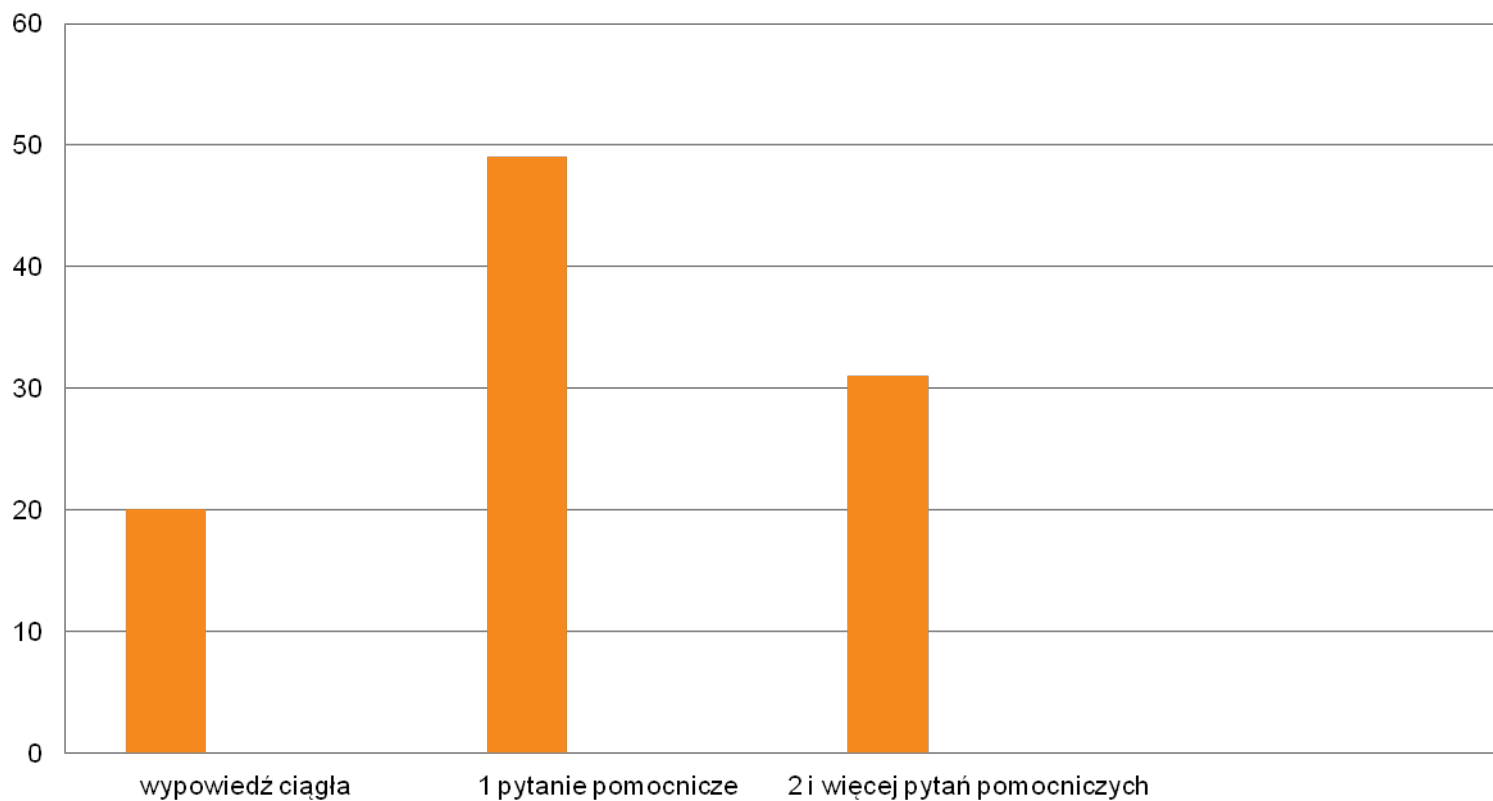
Typy tekstów kultury przywołanych w wypowiedziach

entuzjaści edukacji

Ciągłość wypowiedzi badanych gimnazjalistów

HUMAN CAPITAL
NATIONAL COHESION STRATEGY

IBE

entuzjaści
edukacji

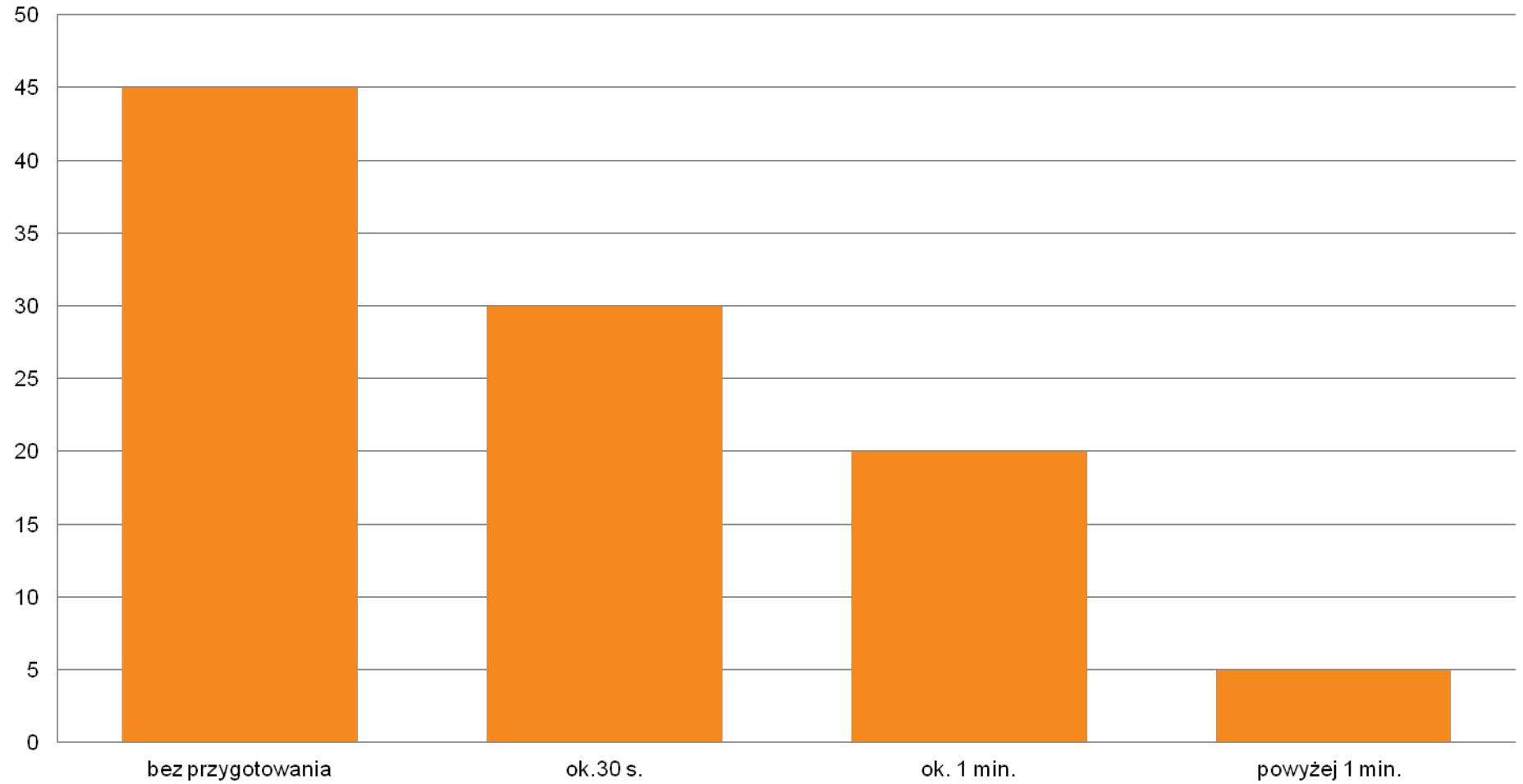
EUROPEAN UNION
EUROPEAN
SOCIAL FUND

Czas przygotowywania ustnej wypowiedzi

entuzjaści edukacji

Dziękuję za uwagę.

„Badanie jakości i efektywności edukacji oraz instytucjonalizacja zaplecza badawczego”

Projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Instytut Badań Edukacyjnych

ul. Górczewska 8, 01-180 Warszawa

tel.: (22) 241 71 00, e-mail: ibe@ibe.edu.pl